

HUMAN RIGHTS ACTION | AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA

USTAVNI SUD CRNE GORE

Njegoševa br.2, Podgorica

USTAVNA ŽALBA

I PODACI O PODNOSIOCU ŽALBE

A. za fizičko lice

1. Ime i prezime: Momčilo Baranin
2. JMBG: 1308977213000
3. Adresa stanovanja: Vranići b.b.

C. za ovlašćeno lice (punomoćnik)

1. Ime i prezime/naziv pravnog lica (punomoćnika): mr Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorica NVO Akcija za ljudska prava
2. Adresa: Ulica Slobode 74, II sprat, Podgorica

II PODACI O AKTU KOJI SE OSPORAVA

Ustavna žalba se podnosi zbog radnji mučenja, odnosno nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja izvršenih na štetu podnosioca žalbe od strane pripadnika Uprave policije, kao i zbog nepostupanja, odnosno nedjelotvornog postupanja državnog organa po krivičnoj prijavi zbog tog događaja.

Ustavna žalba se podnosi u skladu sa članom 68 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (*Sl. list CG*, br. 11/2015 od 12.3.2015).

III LJUDSKO PRAVO I SLOBODA ZAJEMČENO USTAVOM KOJE SE SMATRA POVRIJEĐENIM

1. Navesti ljudsko pravo i slobodu za koje smatrate da je povrijeđeno ili uskraćeno:
Zabrana mučenja (Dostojanstvo i nepovredivost ličnosti)
2. Navesti odgovarajuću odredbu Ustava kojom se to pravo i sloboda jemči:
Član 28 Ustava Crne Gore

IV ČINJENICE I RAZLOZI NA KOJIMA SE ZASNIVA TVRDNJA O POVREDI USTAVNOG PRAVA

1. Opisati činjenice i navesti razloge koji se smatraju bitnim za tvrdnju da je povrijeđeno ili uskraćeno ljudsko pravo i sloboda zajemčeno Ustavom

Činjenično stanje

- 1.1. Podnosioca ustavne žalbe, Momčila Baranina, i njegovog prijatelja, Branimira Vukčevića, podnosioca druge ustavne žalbe, pretuklo je više policijskih službenika u ulici Miljana Vukova (tzv. ulici zlatara) u Podgorici 24.10.2015, oko 22:30h, posle razbijanja protesta u organizaciji političke koalicije Demokratski front. Ni podnosilac žalbe ni njegov prijatelj nisu učestvovali u bilo kakvim izgredima, niti su na bilo koji način pružili otpor službenicima policije, niti ih je policija uhapsila, niti je protiv njih pokrenut krivični postupak. Baraninu i Vukčeviću su službenici policije nanijeli tjelesne povrede koje su manifestovane obimnim hematomima u predjelu butina i rebarnog luka, kako je utvrđeno ljekarskim nalazima. Pored toga, službenici policije su podnosioca ustavne žalbe izložili nečovječnom i ponižavajućem postupanju tako što su na njega vikali, psovali ga i vrijeđali, naredili mu da bez ikakve potrebe legne na trotoar, a zatim nanijeli nekoliko jakih udaraca u predjelu nogu i glave. Uprkos znatnom prisustvu policije u toj ulici, uključujući, kako se pretpostavlja, i samog šefa Specijalne antiterorističke jedinice, Baranin i Vukčević su povrijeđeni ostavljeni da leže na ulici bez pomoći. O ovom događaju postoji i video zapis, napravljen sa prozora redakcije dnevnog lista Vijesti, koji je bio i javno dostupan na internet servisu You tube. Podnosilac žalbe je događaj prijavio policiji 30.10.2016, saslušan je u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici tek 3.12.2015. godine. Do danas, više od godinu dana kasnije, policajci koji su izvršili krivična djela prema njemu i njegovom prijatelju nijesu identifikovani, slučaj se još uvijek nalazi u predistražnoj fazi. Branimir Vukčević, podnosilac druge ustavne žalbe, je informacije o vođenju istrage u ovom slučaju dobijao na lični zahtjev od zamjenice Osnovnog državnog tužioca Danke Ivanović Đerić, koja ga je saslušala 3.12.2015. U posljednjih šest mjeseci ni Baranin ni Vukčević nijesu dobili bilo kakve informacije od bilo kog državnog organa o ovom slučaju.

- Priloženi dokazi:
- Snimak na CD-u u prilogu (snimak dostupan na linku: <https://www.youtube.com/watch?v=DCeZNEfSdDw>);
 - Kopija zapisnika o objavlještenju prikupljenom od građanina Vukčević Branimira, 30.10.2015, MUP, Uprava policije, Odjeljenje bezbjednosti policije, Stanica policije za javni red i mir;
 - Kopija zapisnika o saslušanju svjedoka Baranin Momčila i Vukčević Branimira, Ktn.br. 656/15 od 3.12.2015, Osnovno državno tužilaštvo Podgorica;
 - Ljekarski nalaz o povredama Momčila Baranina od 27.10.2015, dr Ksenija Radunović, JZU Zavod za hitnu medicinsku pomoć (HMP) Crne Gore, Jedinica za HMP Podgorica.

- 1.2. O postupanju policije u ovom slučaju izjasnili su se Zaštitnik ljudskih prava i sloboda (Ombudsman) i Savjet za građansku kontrolu rada policije. Ombudsman je utvrdio da su prema Baraninu i Vukčeviću policijski službenici „neopravdano upotrijebili fizičku silu“ i “nečovječnim i ponižavajućim postupanjem povrijedili njihova ljudska prava.“ Utvrđeno je da su im „više policijskih službenika zadali udarce nogama po čitavom tijelu dok su bespomoćno ležali na

trotoaru, nemoćni za bilo kakav otpor; da im nakon upotrebe fizičke sile nije pružena pomoć od strane policijskih službenika; da su podnosioci zadobili povrede u vidu obimnih hematoma u predjelu butina i i rebarnog luka“. Utvrđeno je da su pripadnici policije nad njima neopravdano primijenili silu, jer „nijesu pružali otpor, nije ih trebalo lišiti slobode, zadržati, spriječiti u samopovređivanju ili iz razloga samovoljnog udaljavanja sa određenog mjesta u zakonom propisanim slučajevima, kao i odbijanja napada od sebe, drugog lica, objekta ili prostora koji se obezbjeđuje.“

Ombudsman je izjave podnosioca žalbe „prihvatio kao moguće, uvjerljive i prihvatljive, budući da su istovjetne, međusobno se podudaraju i potkrijepljene su video snimkom dostupnim na internetskom servisu za razmjenu video materijala *You tube*. Osim toga, negirali su medijske navode da su udarani pendrecima, što govori u prilog istinitosti i realnosti njihovih izjava.“

U vezi sa sadržinom snimka, u Mišljenju se navodi: „Na osnovu više pregleda i analize objavljenog video materijala koji se odnosi na konkretan predmetni događaj od 24. oktobra 2015. godine, Zaštitnik je zapazio da se na mjestu događaja nalazilo oko 10 policijskih službenika koji su se kretali ulicom Miljana Vukova u Podgorici; da dvije osobe leže na trotoaru ispred vrata apoteke u toj ulici; da se uočava više policijskih službenika koji se nalaze oko njih i udaraju ih nogama; da više drugih policijskih službenika nailazi istom ulicom, prilazi i šutira nogama ove dvije osobe koje leže na trotoaru; da nakon par minuta policijski službenici napuštaju mjesto događaja, odlaze niz ulicu prema trgu Republike i ostavljaju lica na trotoaru; nakon toga lica ustaju i takođe napuštaju lice mjesta; jedno od njih vidno otežano hoda, kada prestaje snimak.“

Ombudsman je zaključio da je postupanje službenika Uprave policije bilo suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava koja garantuju čovječno postupanje i da je neprihvatljivo to što Uprava policije nije preduzela mjere i radnje u cilju identifikacije i eventualnog kažnjavanja službenih lica.

Ombudsman je preporučio Upravi policije da „bez odlaganja, preduzme mjere za identifikaciju i utvrđivanje odgovornosti svih policijskih službenika, koji su dana 24. oktobra 2015. godine, prema građanima M.B. i B.V, primijenili fizičku silu“, kao i da „Uprava policije obezbijedi dosledno poštovanje nacionalnih propisa, potvrđenih međunarodnih ugovora i opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava, koji se odnose na primjenu policijskih ovlašćenja“ i zahtijevao da mu Uprava policije u roku od 15 dana dostavi izvještaj o preduzetim radnjama i mjerama za izvršenje preporuka.

Prema informacijama dobijenim od kancelarije Ombudsmana u decembru 2016. godine, Uprava policije ni godinu dana kasnije nije dostavila traženi izvještaj.

Priloženi dokaz: Mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, br. 01-506 i 507/15-3 od 28.12.2015.

- 1.3. Savjet za građansku kontrolu rada policije je na 55. sjednici, održanoj u Skupštini Crne Gore, dana 26. oktobra 2015. godine, na osnovu člana 112 Zakona o unutrašnjim poslovima, razmotrio pristigle pritužbe u vezi sa primjenom policijskih ovlašćenja i u odnosu na predmet podnosioca ustavne žalbe donio sledeći zaključak:

„1. Savjet je ocijenio da su postupajući policijski službenici, ovom prilikom, na iznijeti način, grubo povrijedili lično dostojanstvo ovih građana.

2. Postupajući policijski službenici prekomjerno su upotrijebili silu prema građanima koji u trenutku službenog postupanja ne pružaju bilo kakav otpor.
3. Savjet iskazuje zabrinutost povodom ovog postupanja i ocjenjuje da je posrijedi prekoračenje ovlaštenja i neprimjerena primjena ovlaštenja koja ukazuje na nedostojnost obavljanja policijskog posla i ozbiljnu povredu etičkih standarda i integriteta policije.
4. Savjet zahtijeva od Uprave policije da bez daljeg odlaganja informiše javnost i identitetu svih postupajućih policijskih službenika, da se procesuiraju njihova odgovornost kao i da se prepozna objektivna odgovornost pretpostavljenog starešine.“

Priloženi dokaz: Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije od 26.10.2015. godine.

- 1.4. Do dana podnošenja ustavne žalbe policijski službenici koji su pretukli podnosioca ustavne žalbe i njegovog prijatelja nijesu identifikovani. Iako su o slučaju izvijestili mediji 25.10.2015, a Branimir Vukčević i dao izjavu 30.10.2015. policijskom službeniku u Upravi policije, Odjeljenju bezbjednosti policije, Stanici policije za javni red i mir (vidjeti dokaz gore pod 1.1), podnosilac žalbe je saslušan u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici tek 3.12.2015. godine, zbog osnovane sumnje da je na njegovu štetu izvršeno krivično djelo Zlostavljanje iz čl. 166a, stav 2 u vezi sa stavom 1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

U publikaciji “Pravo na fizički integritet i ljudsko dostojanstvo: oktobarski protesti i primjena policijskih ovlaštenja”, čija je autorka i rukovoditeljka Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Ljiljana Klikovac, navodi se i šta je državno tužilaštvo do jula 2016. godine preduzelo u tom predmetu: “Dana 10. novembra 2015. godine direktoru Uprave policije je ukazano da predmetni događaj u ulici Miljana Vukova nije predstavljen u Izvještaju SAJ-a o upotrebi sredstava prinude broj 229/15-64969 od 25. oktobra 2015. godine. Dana 12. novembra 2015. godine od SAJ-a je zatraženo da ODT dostave izvještaj GSP sistema za navigaciju i pozicioniranje svih službenih vozila za dan 24. oktobra 2015. godine za vremenski period od 21,30 do 00,00 časova. Dana 3. decembra 2015. godine, saslušani su oštećeni M.B. i B.V. Zatraženi su snimci kamera sa apoteke, ispred koje se desio događaj, ali je ODT obaviješteno da snimci ne postoje. Po naredbi Tužioca, izvršena su sudsko medicinska vještačenja. Kontinuirano se od direktora policije zahtijeva da preduzme mjere i radnje u cilju identifikacije izvršilaca konkretnog krivičnog djela. Do danas izvršilac nije identifikovan.“

Takođe, prema poslednjim informacijama koje je Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija dostavilo Ambasadi Kanade u Srbiji i Crnoj Gori, a koje je Ambasada 5. jula 2016. dostavila podnosiocu ustavne žalbe Momčilu Baraninu, koji je kanadski državljanin, ispitano je nekoliko osoba, uključujući i samog Baranina, naloženo i izvršeno medicinsko vještačenje, zahtjevano od direktora Uprave policije da identifikuju policijske službenike koji su počinili krivično djelo, a državno tužilaštvo je urgiralo nekoliko puta kod Uprave policije da pribavi informacije o počinocima djela koji još uvijek nijesu identifikovani.

Priloženi dokaz: - Publikacija u prilogu “Pravo na fizički integritet i ljudsko dostojanstvo: oktobarski protesti i primjena policijskih ovlaštenja”, autori: mr.sc. Aleksandar Saša Zeković Zdenka Perović Ljiljana Klikovac Drago Spičanović, urednik mr. sc. Aleksandar Saša Zeković, izdavači Savjet za građansku kontrolu rada policije, MUP, Ombudsman, Uprava policije, Akcija za ljudska prava i Građanska alijansa, str. 50.

- Elektronska korespondencija između podnosioca ustavne žalbe i Ambasade Kanade u Srbiji i u Crnoj Gori.

- 1.5. Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije Ministarstva unutrašnjih poslova upoznato je sa ovim slučajem, o kome se razgovaralo i na skupu u Skupštini Crne Gore 3.12.2015. godine u prisustvu načelnika Odjeljenja za unutrašnju kontrolu policije Draga Spičanovića. Načelnik Odjeljenja je i jedan od autora priložene publikacije u kojoj je slučaj predstavljen. Iako je najavljeno da će se Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije baviti slučajem po službenoj dužnosti i objaviti zaključke na internet stranici MUP-a, do dana podnošenja ove ustavne žalbe to se nije dogodilo. Ni u jednom mjesečnom izvještaju o radu Odjeljenja za unutrašnju kontrolu do danas nije objavljeno ništa o tom događaju.

Priloženi dokaz: - Mjesečni izvještaji o radu Odjeljenja za unutrašnju kontrolu policije za period oktobar 2015 - novembar 2016. godine, dostupni su na: <http://www.mup.gov.me/biblioteka/izvjestaji?pagerIndex=1>.

2. Povreda zabrane mučenja, propisane u članu 28 Ustava - Dostojanstvo i nepovredivost ličnosti

2.1. Kršenje materijalnog aspekta zabrane mučenja i zlostavljanja

- 2.1.1. Zabrana mučenja (torture), nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja jedno je od temeljnih prava garantovanih i međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima koje je prihvatila Crna Gora (čl. 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima¹, čl. 7 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima², Konvencijom protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka³), i Ustavom Crne Gore u članu 28, Dostojanstvo i nepovredivost ličnosti. Krivični zakonik Crne Gore⁴ propisuje krivična djela Zlostavljanje (čl. 166a) i Mučenje (čl. 167), uključujući kvalifikovane oblike djela u slučaju da djelo izvrši službeno lice u vršenju službe.
- 2.1.2. Član 9 Ustava Crne Gore - Pravni poredak, propisuje da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i da se neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva.
- 2.1.3. Evropski sud za ljudska prava je naglasio da se mora smatrati da član 3 Konvencije predstavlja suštinsku vrijednost demokratskih društava koja čine Savjet Evrope, od koga, za razliku od drugih odredbi Konvencije, nije dozvoljeno odstupanje čak ni u doba vanrednog stanja koje ugrožava opstanak nacije u skladu sa članom 15 Konvencije (*Mocanu and others v. Romania*, 17.09.2014, st. 315).

¹ Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, izmjenjene u skladu sa Protokolom broj 11, Protokola uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Protokola broj 4 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kojim se obezbeđuju izvesna prava i slobode koji nisu uključeni u Konvenciju i Prvi Protokol uz nju, Protokola broj 6 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne, Protokola broj 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Protokola broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Protokola broj 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne u svim okolnostima, *Službeni list SCG - Međunarodni ugovori*, br. [9/2003](#) i [5/2005](#).

² Zakon o ratifikaciji Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, *Sl. list SFRJ*, br. 7/71.

³ Zakon o ratifikaciji Konvencije objavljen je u *Službenom listu SFRJ - Međunarodni ugovori*, br. 9/91.

⁴ "Službeni list RCG", br. [70/2003](#), [13/2004](#), [47/2006](#) i "Službeni list CG", br. [40/2008](#), [25/2010](#), [32/2011](#), [64/2011](#) - drugi zakon, [40/2013](#), [56/2013](#), [14/2015](#) [42/2015](#) i [58/2015](#) - drugi zakon

- 2.1.4. Svaka primjena fizičke sile u odnosu na bilo koju osobu kojoj je sloboda ograničena, odnosno, koja dođe u dodir sa policijom, a koja nije sasvim neophodna zbog postupanja te osobe, ponižava ljudsko dostojanstvo i u načelu predstavlja povredu prava iz člana 3 Konvencije (*Bouyid v. Belgium*, 28.9.2015, st. 88).
- 2.1.5. Na osnovu priloženih dokaza je očigledno da je podnosilac žalbe od strane službenika Uprave policije Crne Gore bio izložen postupanju koje je imalo obilježja mučenja ili drugog zlostavljanja zabranjenog Ustavom Crne Gore, Krivičnim zakonikom i međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima koji obavezuju Crnu Goru, a da do danas, 14 mjeseci kasnije, ni jedna osoba nije procesuirana zbog tog događaja.
- 2.1.6. Podnosilac ustavne žalbe očekuje od Ustavnog suda da utvrdi da je on bio žrtva kršenja ljudskog prava na dostojanstvo i nepovredivost ličnosti, odnosno zabrane mučenja i zlostavljanja.

2.2. Kršenje proceduralnog aspekta zabrane mučenja i zlostavljanja propuštanjem državnih organa da sprovedu djelotvornu istragu kredibilne prijave policijske torture

- 2.2.1. Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka propisuje obavezu države da njeni nadležni organi *neodložno izvrše nepristrasnu istragu svaki put kad postoje opravdani razlozi za sumnju da je akt torture izvršen na nekoj teritoriji pod njenom jurisdikcijom* (čl. 12 u vezi čl. 1).⁵ Država garantuje svakom licu koje tvrdi da je bilo podvrgnuto torturi na nekoj teritoriji pod njenom jurisdikcijom pravo da se žali nadležnim organima spomenute države koji će neodložno i nepristrasno ispitati slučaj (čl. 13).
- 2.2.2. Prema utvrđenom tumačenju člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, kada fizičko lice kredibilno tvrdi da je bilo predmet ophođenja policije ili drugih sličnih subjekata koji rade u ime države, koje je predstavljalo povredu člana 3 Konvencije, dužnost domaćih vlasti je da sprovedu *djelotvornu zvaničnu istragu* (vidi presudu u predmetu *Milić i Nikezić protiv Crne Gore*, od 28. aprila 2015, stav 90).

2.2.3. Značenje djelotvorne istrage

- 2.2.3.1. Minimalni standardi u pogledu djelotvornosti istrage, utvrđeni u praksi Evropskog suda za ljudska prava, uključuju zahtjeve da ona mora biti nezavisna, nepristrasna, temeljita, brza i podvrgnuta kontroli javnosti (v. *Maslov i Nalbandov protiv Rusije*, 24.1.2008, st. 91; *Mesut Deniz v. Turkey*, 5.11.2013, stav 52). Istraga, u principu, treba da bude takva da može da dovede do utvrđivanja činjenica i da, ako se ispostavi da su navodi o zlostavljanju tačni, dovede do identifikovanja i kažnjavanja odgovornih (v. *Milić i Nikezić*

⁵ Član 1 propisuje šta se smatra aktom torture: "U smislu ove konvencije, izraz "tortura" označava svaki akt kojim se jednom licu namerno nanose bol ili teške fizičke ili mentalne patnje u cilju dobijanja od njega ili nekog trećeg lica obaveštenja ili priznanja ili njegovog kažnjavanja za delo koje je to ili neko treće lice izvršilo ili za čije izvršenje je osumnjičeno, zastrašivanja tog lica ili vršenja pritiska na njega ili zastrašivanja ili vršenja pritiska na neko treće lice ili iz bilo kojeg drugog razloga zasnovanog na bilo kom obliku diskriminacije ako taj bol ili te patnje nanosi službeno lice ili bilo koje drugo lice koje deluje u službenom svojstvu ili na njegov podsticaj ili sa njegovim izričitim ili prećutnim pristankom. Taj izraz se ne odnosi na bol ili patnje koje su rezultat isključivo zakonitih sankcija, neodvojivih od tih sankcija ili koje te sankcije prouzrokuju." Zakon o ratifikaciji Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, *op.cit.*

protiv Crne Gore, presuda od 28.4.2015, stavovi 91 i 92; *Siništaj and others v. Montenegro*, presuda od 24.11.2015, st. 144-145). Svrha takve istrage je da obezbijedi učinkovitu primjenu domaćih zakona koji zabranjuju mučenje i zlostavljanje od strane državnih službenika ili agenata i da obezbijede njihovu odgovornost za takvo postupanje izvršeno u okviru njihove odgovornosti (*Bouyid v. Belgium*, 28.9.2015, st. 117). U suprotnom, opšta zabrana torture i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja uprkos svom temeljnom značaju, ostala beskorisna, jer bi u praksi bilo moguće da "oni koji djeluju u ime države zloupotrebljavaju prava lica pod njihovom kontrolom bukvalno bez ikakve kazne" (v. *Milić i Nikezić protiv Crne Gore*, presuda od 28. aprila 2015, stav 91; *Siništaj and others v. Montenegro*, presuda od 24. novembra 2015, stav 144).

2.2.3.2. Nezavisnost istrage

- 2.2.3.2.1. Nezavisna istraga znači da istraga treba da bude nezavisna od izvršne vlasti, što znači nezavisnost istražnih organa u smislu hijerarhijske i institucionalne povezanosti, ali i u praktičnom smislu (*El-Masri v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia*, presuda od 13.12.2012, st. 184). To znači da oni koji su odgovorni za istragu moraju da budu nezavisni od onih koji su predmet istrage (vidi *Mocanu v. Romania*, presuda od 17.9.2014, st. 320). To takođe znači da policajci koji vode istragu ne smiju da budu podređeni istom lancu komande kao policajci pod istragom (*Đekić i drugi protiv Srbije*, st. 35, 2014).
- 2.2.3.2.2. Evropski sud za ljudska prava je konstatovao u predmetu *Siništaj i drugi protiv Crne Gore* da se istraga Unutrašnje kontrole policije ne može smatrati ni nezavisnom – jer je sprovodila sama policija, a ni temeljnom, jer se u tom slučaju dogodilo da je Unutrašnja kontrola potpuno ignorisala i povrede i tvrdnje podnosioca predstavljanja o tome da mu ih je nanijela policija (*Siništaj and others v. Montenegro*, presuda od 24. novembra 2015, st. 148).
- 2.2.3.2.3. U slučaju sličnom onome koji je pretrpio podnosilac žalbe, kada je novinar pretučen od strane pripadnika policije prilikom razbijanja demonstracija u Azerbejdžanu, Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da nije bilo nezavisne, djelotvorne istrage jer ju je sprovodilo isto odjeljenje policije čije je pripadnike novinar optužio za zlostavljanje. Sud je utvrdio da je državno tužilaštvo, kao nezavisni organ, delegiralo "veliki i bitan dio istrage – identifikaciju počinitelaca navodnog zlostavljanja – istom organu čiji su službenici navodno počinili krivično djelo", tj. njihovim kolegama zaposlenim u istom organu, i zaključio da u takvim okolnostima, istraga policije o navodima o nedoličnom ponašanju njenih službenika ne može da bude nezavisna u datom slučaju..." (*Najafli protiv Azerbejdžana*, presuda od 2. oktobra 2012, stav 52).
- 2.2.3.2.4. U slučaju podnosioca ustavne žalbe, Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici je postupilo na isti način kao i tužilaštvo u pomenutom slučaju u Azerbejdžanu, delegiravši identifikaciju izvršilaca istom organu čiji su pripadnici izvršili zlostavljanje. Sve i da su isključivo pripadnici Specijalne antiterorističke jedinice bili odgovorni za zlostavljanje, opet su oni podređeni istom lancu komande – vrhu Uprave policije – kao i policajci kojima je bilo prepušteno da identifikuju počiniocce, pa tako nije obezbijedena nezavisna istraga u skladu s evropskim standardima.

2.2.3.2.5. Uprkos upozorenjima i oštećenih i nevladinih organizacija za ljudska prava, tužilaštvo se držalo pasivno i povremeno urgiralo kod policije da identifikuje počinioc zlostavljanja u istrazi za koju je ono, kao odgovorno, trebalo da se pobrine u skladu sa zakonom, i to: Krivičnim zakonikom (čl. 183), Zakonikom o krivičnom postupku (čl. 19, 44), Zakonom o državnom tužilaštvu (čl. 2) i međunarodnim standardom (vidi npr. *Đurđević protiv Hrvatske*, 2011, st. 88).

2.2.3.3. Nepriistrasnost istražnih organa

2.2.3.3.1. Državni tužilac, koji sprovodi istragu nezavisno od pripadnika policije osumnjičenih za zlostavljanje, ne smije da pokazuje pristrasnost i popuštanje u odnosu na pripadnike policije ili bezbjednosnih snaga, s tendencijom da ignoriše ili omalovaži optužbe protiv njih. Posebno, državni tužioci ne smiju da polaze od pretpostavke da su državni agenti u pravu i da su znaci zlostavljanja verovatno rezultat zakonite radnje, ili da su bili uslovljeni ponašanjem oštećenog. Ovo je čest slučaj u optužbama za zlostavljanje (vidi *Aydin v. Turkey*, st. 106; *Aksoy v. Turkey*, Comm. Rep., op. cit., st. 189; *Cakıcı v. Turkey*, Comm. Rep, st. 284). Posebno, državni tužilac ne smije da donosi odluke samo na osnovu dokumenata ili informacija koje mu dostavi policija, čiji su pripadnici bili pod sumnjom da su učestvovali u zlostavljanju podnosioca žalbe, već mora da pokaže spremnost da ih kritički ispita preduzimanjem nezavisnih koraka (u tom smislu vidi presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima *El-Masri v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia*, 13.12.2012, st. 189 i *Đurđević protiv Hrvatske*, 2011, st. 90). Istraga ne smije da se zaustavi samo na prikupljanju izjava osumnjičenih policajaca i njihovih kolega, a zanemari ostale dostupne svjedoke, odnosno dokazne radnje, uključujući prepoznavanje (*Bouyid v. Belgium*, 28.9.2015, st. 128-134). Za propust u istrazi u odnosu na prepoznavanje i suočavanje osumnjičenih sa oštećenim vidjeti i presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Kmetty protiv Mađarske*, 16.12.2003, st. 41.

2.2.3.3.2. U ovom slučaju, iako su podnosilac žalbe i njegov prijatelj Osnovnom državnom tužilaštvu dali detaljne iskaze, u kojima su opisali uniforme policajaca, njihovu lokaciju, vozila i saopštili da su ovi s njima i razgovarali, tj. da su im se policajci nekoliko puta obratili, državno tužilaštvo nije sprovelo radnje prepoznavanja policajaca niti njihovog suočavanja sa oštećenima, niti je ispitalo pripadnike Specijalne antiterorističke jedinice, koji su, prema navodima oštećenih, pretežno učestvovali u zlostavljanju. Štaviše, ODT nije pribavilo snimak događaja od dnevnog lista *Vijesti* niti pozvalo autora snimka da pruži eventualno dodatna obavještenja o događaju koji je posmatrao sa prozora i djelimično snimio.⁶ I dnevni list *Vijesti* i portal *Vijesti* objavili su narednog dana, 25.10.2015, tekst pod naslovom "Brutalan lov specijalaca: Prebijali i silom izvlačili iz automobila", u okviru koga je na portalu objavljen i snimak prebijanja oštećenog podnosioca žalbe, koji je do dana podnošenja ove ustavne žalbe imao preko 48.750

⁶ Zaključuje se na osnovu opisa postupanja ODT Podgorica u ovom slučaju koji je objavljen u publikaciji "Pravo na fizički integritet i ljudsko dostojanstvo: oktobarski protesti i primjena policijskih ovlašćenja", čija je autorka i rukovoditeljka ODT Podgorica Ljiljana Klikovac (vidjeti str. 46), na osnovu informacija koje je oštećeni u istom događaju M. Baranin, dobio posredstvom Ambasade Kanade iz Beograda, podataka dobijenih od glavnog urednika *Vijesti*, Mihaila Jovovića, koji je jedan od svjedoka događaja, kao i neposrednih saznanja podnosioca ustavne žalbe.

pregleda.⁷ Zlostavljanje podnosioca žalbe su sa prozora redakcije *Vijesti* posmatrala tri novinara, od kojih je jedan u jednom trenutku započeo snimanje. Pomenuto ukazuje na pristrasnost ODT u korist službenika Uprave policije koji su izvršili krivična djela zlostavljanja, odnosno nedostatak temeljitog pristupa vođenju istrage.

2.2.3.4. Temeljnost istrage

2.2.3.4.1. Obaveza sprovođenja temeljite ili detaljne istrage znači da nadležni istražni organi moraju uvijek da ulože ozbiljan napor da utvrde što se dogodilo i ne smiju da se zadovolje ishitrenim ili neosnovanim zaključcima da bi zatvorili istragu ili formirali zaključke (*Jasar v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia*, presuda od 15. februara 2007, st. 56). Oni uvijek moraju da preduzmu sve razumne mjere da obezbijede dokaze u vezi incidenta, uključujući iskaze svjedoka i forenzičke dokaze (isto *Jasar*). U ovom smislu treba imati u vidu i sve navedeno u okviru prethodno prikazanog standarda nepristrasnosti. Svaki nedostatak u istrazi koji umanjuje šanse da se ustanovi uzrok povreda ili identitet odgovornih osoba može dovesti do kršenja ovog standarda (*Jasar*).

2.2.3.4.2. Ishod istrage treba da bude predstavljen obrazloženom odlukom, kojom se zabrinuta javnost može uvjeriti da je poštovana vladavina prava (*Kelly and Others v. the United Kingdom*, st. 118, 4. maj 2001).

2.2.3.4.3. Kao što je prethodno navedeno, državno tužilaštvo nije preduzelo sve razumne korake za obezbjeđenje dokaza u ovom slučaju. Ono je zauzelo pasivan, potčinjen položaj prema Upravi policije, čiji su jedni njeni službenici izvršili krivična djela zlostavljanja, a drugi aktivno prikrivali izvršioce tih krivičnih djela. Na ovaj način, državno tužilaštvo ne samo da nije uvjerilo zabrinutu javnost da je spremno da poštuje i obezbijedi vladavinu prava u ovom slučaju koji se ticao službenika izvršne vlasti relativno niskog nivoa, već je dovelo u pitanje sveukupnu spremnost države, odnosno njene tužilačke organizacije, da se uhvati u koštac s potencijalnim izvršiocima krivičnih djela u vlasti na mnogo višem⁸ nivou.

2.2.3.4.4. Hitno postupanje u istrazi

2.2.3.4.4.1. Istraga mora da bude i brza - ekspeditivna. U ovakvim slučajevima se posmatra da li su nadležni istražni organi hitno postupili po prijavi zlostavljanja ili su dozvolili neprimjerena kašnjenja (*Jasar v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia*, presuda od 15. februara 2007, st. 57). Hitan odgovor nadležnih istražnih organa na prijave zlostavljanja smatra se suštinski važnim za održavanje povjerenje javnosti u privrženost državnih organa vladavini prava i sprječavanje utiska o saradnji tih organa sa počiniocima krivičnih djela ili o toleranciji nezakonitih radnji (*Bouyid v. Belgium*, 28.9.2015, st. 121).

⁷ <http://www.vijesti.me/vijesti/brutalan-lov-specijalaca-prebijali-i-silom-izvlacili-iz-automobila-857317>

2.2.3.4.4.2. Policija i državno tužilaštvo su o ovom slučaju bili obaviješteni i prije 30.10.2015, kada su oštećeni dali iskaz u policiji u Podgorici. Mediji su izvjestili o slučaju već narednog dana 25.10.2015, kada je objavljen i snimak na portalu Vijesti.⁹ Osnovno državno tužilaštvo je saslušalo oštećene tek 3.12.2015, više od mjesec dana kasnije, što ne predstavlja hitno postupanje. Sve što je uslijedilo od 3.12.2015, kada su oštećeni dali iskaz u tužilaštvu do dana podnošenja ustavne žalbe, ne ukazuje na to da je istraga zadovoljila minimalni standard hitnosti.

2.2.3.4.5. Učešće oštećenog u istrazi

2.2.3.4.5.1. Oštećenom mora biti omogućeno da djelotvorno učestvuje u istrazi (npr. *Otašević protiv Srbije*, 2013, st. 31). Podnosilac žalbe je dobio informacije o postupanju ODT na inicijativu svog prijatelja, koji je iste prilike bio žrtva torture. Kako se u posljednjih pola godine sami nijesu interesovali, nijesu ni dobili informacije o tome da je bilo što novo bilo preduzeto, niti da je bilo kakav rezultat ostvaren. Ovakvo postupanje ne zadovoljava ni posljednji pomenuti minimalni standard djelotvorne istrage.

V ISCRPLJENOST PRAVNIH LIJEKOVA

Zakon o Ustavnom sudu Crne Gore u članu 68, stavovima 2 i 3 propisuje:

”Ustavna žalba može se podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja.

Ustavna žalba se može podnijeti i prije iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava iz stava 2 ovog člana, ako podnosilac ustavne žalbe dokaže da pravno sredstvo na koje ima pravo u konkretnom predmetu nije ili ne bi bilo djelotvorno.”

Član 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima - Pravo na djelotvorni pravni lijek, propisuje da svako kome su narušena prava i slobode, priznata Konvencijom, ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti.

Član 20 Ustava Crne Gore (Pravni lijek) propisuje da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Podnosilac žalbe ističe da protiv inertnog postupanja policije i državnog tužilaštva ne postoji djelotvoran pravni lijek u pravnom sistemu Crne Gore, osim, eventualno, ustavne žalbe.

⁹ <http://www.vijesti.me/vijesti/brutalan-lov-specijalaca-prebijali-i-silom-izvlacili-iz-automobila-857317>

Tužbeni zahtjev protiv države za naknadu štete zbog povrede prava ličnosti (mučenja i zlostavljanja) na osnovu Zakona o obligacionim odnosima ne može da obezbijedi djelotvornu istragu, tj. identifikaciju, procesuiranje i kažnjavanje počinitelaca krivičnog djela.

Evropski sud za ljudska prava je naglasio da u slučajevima namjernog zlostavljanja, povreda člana 3 Konvencije ne može biti ispravljena samo dosuđivanjem naknade štete oštećenom, tj. podnošenje tužbe za naknadu štete od države ne može se smatrati djelotvornim pravnim lijekom koji bi se u ovom slučaju morao upotrijebiti prije podnošenja ustavne žalbe. Ako bi se vlastima omogućilo da na namjerno zlostavljanje od strane državnih službenika ili agenata odgovore samo plaćanjem naknade štete, bez dovoljnog napora da procesuiraju i kazne odgovorne, omogućilo bi im se da potpuno nekažnjivo krše prava ljudi pod njihovom kontrolom, dok bi opšta zakonska zabrana mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, uprkos svom temeljnom značaju, u praksi ostala beskorisna (Evropski sud za ljudska prava u presudi u predmetu *Jeronovičs v. Latvija*, 5. jul 2016, st. 105, citirajući presudu u predmetu *Gäfgen*, st. 116 i 119). Evropski sud je naglasio da dosuđivanje naknade štete u građanskom postupku može samo da nadopuni, kroz obeštećenje, rezultate temeljite i djelotvorne istrage koja može da dovede do kažnjavanja odgovornih. U situaciji u kojoj takva istraga nije sprovedena, građanska tužba nije dovoljno pravno sredstvo (*Durđević protiv Hrvatske*, 2011, st. 66).

Takođe, ni eventualno vođenje upravnog spora zbog nezakonite radnje državnih službenika ne može se smatrati djelotvornim pravnim sredstvom u ovom slučaju, tj. ne može nadomjestiti djelotvornu službenu istragu (vidi presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Durđević protiv Hrvatske*, 2011, st. 67). Uslovi predviđeni za pokretanje i vođenje upravnog spora ne odgovaraju ovoj situaciji. Nedjelotvorno vođenje istrage se ne može poistovjetiti sa slučajem ćutanja administracije, kako je predviđeno Zakonom o upravnom sporu.

Imajući sve to u vidu, jedino potencijalno djelotvorno pravno sredstvo u slučaju nedjelotvornog postupanja u istrazi torture na nivou pravnog sistema Crne Gore predstavlja ustavna žalba, pa tako podnosilac žalbe nije imao obavezu da iscrpljuje drugo pravno sredstvo prije obraćanja Ustavnom sudu.

VI ZAHTEJEV O KOJEM USTAVNI SUD TREBA DA ODLUČI

1) Ustavni sud na osnovu čl. 75 i 76 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore treba da utvrdi povredu ljudskog prava podnosioca ustavne žalbe na zabranu mučenja ili nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja, koje je garantovano članom 28 Ustava Crne Gore kao i međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima koji obavezuju Crnu Goru, a koje je izvršeno radnjama službenika Uprave policije, kao i propustima državnog tužioca i Uprave policije da preuzmu potrebne radnje u cilju identifikacije, procesuiranja i kažnjavanja izvršilaca krivičnog djela na štetu podnosioca ustavne žalbe.

2) Ustavni sud na osnovu čl. 76, st. 3 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore treba da naloži državnom tužilaštvu da obezbijedi djelotvornu istragu prijavljene torture u skladu s međunarodnim standardima i Ustavom Crne Gore, tj. naloži preduzimanje odgovarajućih mjera i radnji kojima se ispravljaju već nastale odnosno otklanjaju buduće štetne posljedice utvrđene povrede ljudskog prava ili slobode zajemčenih Ustavom.

VII POPIS PRILOGA UZ USTAVNU ŽALBU

- punomoćje za podnošenje ustavne žalbe;
- Snimak na CD-u u prilogu (snimak je dostupan na Youtube servisu na linku: <https://www.youtube.com/watch?v=DCeZNEfSdDw>);
- Tekst "Brutalan lov specijalaca: Prebijali i silom izvlačili iz automobile", 25.10.2015, portal Vijesti, tekst dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/brutalan-lov-specijalaca-prebijali-i-silom-izvlacili-iz-automobila-857317>.
- Kopija zapisnika o objavještenju prikupljenom od građanina Vukčević Branimira, 30.10.2015, MUP, Uprava policije;
- Kopija zapisnika o saslušanju svjedoka Baranin Momčila i Vukčević Branimira, Ktn.br. 656/15. od 3.12.2015, Osnovno državno tužilaštvo Podgorica;
- Ljekarski nalaz za podnosioca žalbe od 27.10.2015, dr Ksenija Radunović, JZU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Podgorica;
- Mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, br. 01-506 i 507/15-3 od 28.12.2015;
- Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije od 26.10.2015. godine;
- Publikacija "Pravo na fizički integritet i ljudsko dostojanstvo: oktobarski protesti i primjena policijskih ovlašćenja", autori: mr.sc. Aleksandar Saša Zeković Zdenka Perović Ljiljana Klikovac Drago Spičanović, urednik mr. sc. Aleksandar Saša Zeković, izdavači Savjet za građansku kontrolu rada policije, MUP, Ombudsman, Uprava policije, Akcija za ljudska prava i Građanska alijansa;
- Kopija elektronske korespondencije između podnosioca ustavne žalbe i Ambasade Kanade u Srbiji i u Crnoj Gori;
- Mjesečni izvještaji o radu Odjeljenja za unutrašnju kontrolu policije za period oktobar 2015-novembar 2016. godine, dostupni na: <http://www.mup.gov.me/biblioteka/izvjestaji?pagerIndex=1>

VIII SVOJERUČNI POTPIS PODNOSIOCA USTAVNE ŽALBE

Mjesto: Podgorica

Datum: 17.1.2017.

Za podnosioca ustavne žalbe Momčila Baranina,
postupajući po priloženom punomoćju od 17.1.2017,

mr Tea Gorjanc-Prelević,
Izvršna direktorica NVO Akcija za ljudska prava

